

ČO ROBÍ LOKALITU DOBROU Z ENVIRONMENTÁLNEHO HĽADISKA?

Výzva

Lokalita mestských záhradníckych osád (MZO) môže mať významný vplyv na samotné záhrady i zdravie užívateľa. MZO sa častokrát nachádzajú na zvyškových plochách alebo na nevyužívaných miestach, prípadne sú zakladané v okrajových zónach medzi rušnou infraštruktúrou a obytnými súbormi. Výber miesta pre MZO by mal zohľadňovať bezpečnosť lokality z environmentálneho hľadiska, ktorá môže priniesť prídavné benefity v zlepšení zdravia a kvality vypestovaných produktov.

Tento infolist ponúka odporúčania ako sa vyhnúť environmentálnym a zdravotným rizikám a ktoré indikátory sú dôležité pri výbere vhodného miesta pre MZO.

Záhradkári, ktorým záleží na príjemnom prostredí a chcú pestovať zdravé plodiny tu nájdú rady ako vyhodnotiť vplyv okolitej krajiny na ich záhradu (alebo na potenciálnu lokalitu), ako aj zhodnotenie vhodnosti lokality na základe jej využívania v minulosti.

Samospráva (tvorcovia regulatív, urbanisti, architekti,...), ktorých cieľom je navrhnuť umiestnenie mestských záhradkárskych osád v bezpečnom prostredí, ktoré pomáha zvyšovať ekosystémové služby a podporuje sociálnu interakciu, tu nájdú radu ako zlepšiť svoje projekty z environmentálneho hľadiska.

Obrázok 2 – „Jedlá“ strana východného Biminghamu. Bývalá veľká priemyselná zóna. Anglicko. Foto: Susan Noori

Obrázok 3 – Záplavy vo Freising, Nemecko. Foto: Annette Voigt

Odkaz pre záhradkárov

Na čo je potrebné myslieť pri výbere lokality?

Spokojnosť

- Lokalita by mala byť v dochádzkovej vzdialenosti a/alebo ľahko dostupná pešo, na bicykli alebo verejnou dopravou (blízkosť, dostupnosť).
- Počítať s prístupnosťou pre záhradné stroje.
- Záhrada by mala byť dostupná aj pre ľudí so zníženou pohyblivosťou.
- Záhrada by mala byť príjemná a bezpečná, nie príliš hlučná, bez rizika záplav, so spoločnými plochami, dobre vyvážená po stránke slnka – tieň, bez príležitostí zraníť sa pri práci, otvorená pre verejnosť.

Bohatá a zdravá úroda

- Pôda by mala byť úrodná – acidita verzus zásaditosť, ani nie príliš piesčitá ani lepivá (stredná vodná retencia), bohatá na organickú hmotu a živiny.
- Musí byť k dispozícii zdroj vody.
- Zelenina bude mať dobrú kvalitu, ak: a) je množstvo živín postačujúce pre rast plodín, b) sa nepoužívajú pesticídy, c) neexistuje znečistenie pôdy.

Čo môžete spraviť vy?

- Navštíviť susedstvo a rozprávať sa s jeho obyvateľmi.
- Vyhnúť sa brownfieldom a opusteným územiam.
- Nájsť územia v blízkosti potenciál-

ných záhradkárov.

- Zanalyzovať sieť verejnej dopravy (MHD), rovnako ako aj sieť cyklotrás, aby sa vybralo vhodné a ľahko dostupné miesto, pre výber ľahko dostupných miest.
- Uistiť sa, že prístup do záhrady je bezbariérový (mierny sklon, bez schodov...).
- Navštíviť potenciálne lokality a ich okolie pre výber miesta čo najďalej od hluku a zdrojov kontaminácie (doprava, priemysel), rovnako od rizika záplav.
- Navštíviť miesta počas rozličných denných hodín, aby sa reálne vyhodnotila slnečná expozícia na ploche.
- Pokúsiť sa získať informácie o predošlom využívaní územia a súčasných dopadoch. Mestská administratíva zväčša disponuje relevantnými informáciami od máp hluku, registrov krajinného využívania, posudkov kontaminácie, atď.
- Použiť jednoduché, komerčne dostupné testy pre zhodnotenie kvality pôdy alebo využiť asistenciu environmentálnych expertov pre vyhodnotenie pôdnej kontaminácie.
- Skontrolovať výskyt studní, prístupnosť inžinierskych sietí – voda a možnosti zberu dažďových vôd.
- Prejsť si možnosti, rovnako ako aj potreby pridania materiálov zlepšujúcich pôdu.

Ďalšie informácie

Referencie:

Voigt, A. & Leitão, T. E.

(2016). Lessons learned: indicators and good practice for an environmentally-friendly urban garden. – In: Bell, S. et al. (Eds.): Urban Allotment Gardens in Europe. Routledge: 165-197.

Hursthouse, A. & Leitão

T.E., (2016). Environmental pressures on and the status of urban allotments. – In: Bell, S. et al. (Eds.): Urban Allotment Gardens in Europe. Routledge: 142-164

Alloway, B. J. (2004).

Contamination of soils in domestic gardens and allotments: a brief overview. Land Contamination and Reclamation, 12(3).

Charlesworth, S., De Miguel,

E. A. and Ordoñez, A. (2011).

A review of the distribution of particulate trace elements in urban terrestrial environments and its application to considerations of risk. Environmental Geochemical Health 33: 103-123.

Obrázok 4 – Spontánna záhrada blízko dopravnej infraštruktúry, Lisabon, Portugalsko.
Foto: Teresa Leitão

Obrázok 5 – Záhrada chránená proti vetru & komunitný priestor, Coueron, Francúzsko, Foto: Béatrice Béchet

Odkaz pre tvorcov politiky

Ako podporiť projekt?

Nájsť lokalitu bez rizika

- Zvážiť históriu miesta (predchádzajúce využitie územia) a podkladové geologické vrstvy na určenie rizík pôdnej a vodnej kontaminácie, rovnako ako kontaminácie potravín či možnosť zranenia.
- Zhodnotiť vplyv zo súčasných miestnych priemyselných aktivít a infraštruktúry v susedstve.
- Výber miesta bez prírodných rizík.

Zabezpečiť políčka s kvalitnou pôdou pre pestovanie zeleniny a kvetov.

Záhrada by mala mať pozitívny vplyv na ekosystémové služby

- MZO tvoria alebo rozširujú siete/pásky mestskej zelene a posilňujú ekosystémové služby.
- MZO posilňujú potenciál biodiverzity.

Kde nájsť informácie a radu?

- Konzultovať databázy geologických prieskumov a predchádzajúcich priemyselných aktivít.
- Konzultovať mapy hluku a veteráných pomerov pre vyhodnotenie potenciálneho znečistenia hlukom a vplyvu aktivít na kvalitu vzduchu a priamej pôdnej kontaminácie.
- Vyhodnotiť potenciál povrchového odtoku a záplav z máp rizík.

- Pokiaľ pochybujete o kvalite pôdy, objednať si analýzu pôdnej kontaminácie a určenie jej kvality, základných parametrov (textúra, pH, organická hmota, elektrická konduktivita a živiny, najmä fosfor a dusík).
- Voda je základ, skontrolovať preto vhodnosť vody na pitné účely, ak to nie je možné, skontrolovať kvalitu vody v studni (porovnať so štandardmi).
- Zvážiť možnosť využitia striech, vyvýšených záhonov alebo výmenu pôdy, pokiaľ existuje riziko pôdnej kontaminácie.
- Vybrať miesto priľahlé k existujúcej zeleni alebo mokradi.
- Otvoriť MZO pre verejnú rekreáciu.
- Zabezpečiť ekologickú stálosť uzákonením a zahrnutím záhrad do plánov mestského rozvoja (tiché zóny, zelené pásy...).
- Vybrať miesta s ekologickým potenciálom: stromy, blízkosť mokradín alebo vodných tokov, existujúcich prostredí živočíchov, endemických rastlín.

Ďalšie informácie

Užitočné linky

<http://www.urbanallotments.eu/>

<http://urbangardenguide.com/>

http://www.foodsecuritynews.com/Publications/Community_Garden_Best_Practices_Toolkit.pdf

Prípadová štúdia

Park Crapaudine v Nantes, Francúzsko a **Park Hortícola de Granja v Lisabone**, Portugalsko sú dobrými príkladmi konceptu „parc potager“ (prekl. z franc. zeleninový park), čo je územie, kde sa záhradkári delia o priestor pre pestovanie a voľný čas (ihriská, pikniková plocha, trávniky...). Časť Crapaudine parku (verejné zelené územie) je Crapaudine záhradkárska osada, ktorá je srdcom oblasti počas celého roka (napr. organizovanie hudobných slávností, návštevy škôl...).

AUTORI

Béatrice Bechet, IFSTTAR, Francúzsko

Teresa E. Leitão, LNEC, Portugalsko

Annette Voigt, AAU, Rakúsko

¹corresponding author: beatrice.bechet@ifsttar.fr

PREKLAD

Roberta Štěpánková, SPU v Nitre, Slovensko, roberta.stepankova@uniag.sk

Veronika Vaculová, SPU v Nitre, Slovensko, veronika.vaculova@uniag.sk

INFO SÉRIA | VYDANIE 1 V. SLOVENSKÝ JAZYK | DÁTUM ONLINE PUBLIKOVANIA 1.12. 2016

COST (European Cooperation in Science and Technology) is a pan-European intergovernmental framework. Its mission is to enable break-through scientific and technological developments leading to new concepts and products and thereby contribute to strengthening Europe's research and innovation capacities.

www.cost.eu

COST is supported by the EU Framework Programme Horizon 2020

Acknowledgement

This factsheet is based upon work from COST Action TU1201 Urban Allotment Gardens in European Cities, supported by COST (European Cooperation in Science and Technology)

www.urbanallotments.eu

Join urban gardens in Europe

<https://www.facebook.com/groups/825421310826607/>